

Rajahaastattelututkimus 2011

Talvi 2010–2011 (1.11.2010–30.4.2011)

Matkailu Venäjältä Suomeen lisääntyi talvella 2010–2011

Talvella 2010–2011, marraskuun ja huhtikuun välisenä aikana, Suomessa vieraili 2,9 miljoonaa ulkomaista matkustajaa. Matkustajamäärä kasvoi edellisestä talvikaudesta 20 prosenttia. Kasvu tuli lähes kokonaan Venäjällä asuvista matkustajista. Ulkomaiset matkustajat toivat Suomeen talven aikana yhteensä 986 miljoonaa euroa, missä oli yli kolmanneksen lisäys vuotta aiempaan verrattuna. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen ja Matkailun edistämiskeskuksen yhteisestä Rajahaastattelututkimuksesta.

Suomessa käyneet ulkomaiset matkustajat talvikausina 2006/07-2010/11

Asuinmaa	Vuosi					
	2006/07 (1000 matk.)	2007/08 (1000 matk.)	2008/09 (1000 matk.)	2009/10 (1000 matk.)	2010/11 (1000 matk.)	Muutos 2009/10-2010/11, prosenttia (%)
Kaikki kävijät	2 348	2 559	2 396	2 419	2 894	+20
Venäjä	963	1 103	1 097	1 056	1 451	+37
Ruotsi	308	319	292	277	277	0
Viro	205	198	181	245	232	-5
Britannia	198	204	162	133	149	+12
Saksa	113	129	104	123	128	+4

Eniten matkustajia Suomeen saapui Venäjältä, mistä tuli lähes 1,5 miljoonaa matkustajaa. Venäläisiä kävijöitä oli 37 prosenttia enemmän kuin edellisenä talvena, ja heidän osuutensa kasvoi ensimmäistä kertaa 50 prosenttiin kaikista kävijöistä. Ruotsista vieraili Suomessa toiseksi suurin lukumäärä matkustajia, vajaat 280 000 matkustajaa. Kolmanneksi eniten matkustajia tuli Virosta, reilut 230 000 matkustajaa. Ruotsalaisten matkustajien määrä pysyi edellistalven tasolla ja virolaisten määrä pieneni hieman. Suomessa vierailleista ulkomailla asuvista matkustajista 5 prosenttia oli Suomen kansalaisia.

Talvella 2010–2011 noin puolet ulkomaisista matkustajista oli Suomessa vapaa-ajanmatkalla. Tuttava- tai sukulaisvierailulla kävi 12 prosenttia matkustajista. Työmatkalla Suomessa kävi 25 prosenttia matkustajista. Seitsemän prosenttia matkustajista oli Suomessa kauttakulkumatkalla.

Ulkomaiset matkustajat viipyivät Suomen-vierailullaan talvella 2010–2011 keskimäärin 3,5 yötä. Suomeen tehdyistä matkoista 46 prosenttia ei sisältänyt lainkaan yöpymistä. Päivämatkoja tekivät eniten Venäjällä asuvat matkustajat, joista yli 70 prosenttia ei yöpynyt Suomessa. Suomessa yöpyneistä ulkomaisista

matkustajista 56 prosenttia majoittui hotellissa tai motellissa. Tuttavien tai sukulaisten luona yöpyi neljännes matkustajista. Työmatkalaisista neljä viidestä yöpyi hotellissa tai motellissa, vapaa-ajan matkustajista lähes kaksi kolmesta.

Ulkomaiset matkustajat kuluttivat talvella 2010–2011 Suomen-vierailullaan keskimäärin 341 euroa. Kokonaiskulutus vierailua kohden oli 42 euroa enemmän kuin edellisenä talvena. Päivää kohden ulkomaiset matkustajat käyttivät viisi euroa enemmän kuin edellisenä vuonna eli keskimäärin 75 euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaisten matkustajien matkan pääsyyt Suomessa 1.11.2010–30.4.2011.....	4
Liitetaulukko 2. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa 1.11.2010–30.4.2011.....	4
Liitetaulukko 3. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa asuinmaittain 1.11.2010–30.4.2011.....	4
Liitetaulukko 4. Ulkomaisten matkustajien käyttämät majoitustavat Suomessa 1.11.2010–30.4.2011.....	4
Liitetaulukko 5. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa 1.11.2010–30.4.2011.....	5
Liitetaulukko 6. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa asuinmaittain 1.11.2010–30.4.2011.....	5
Laatuseloste: Rajahaastattelututkimus.....	6

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Ulkomaisten matkustajien matkan pääsyyt Suomessa 1.11.2010–30.4.2011

Matkan pääsyy	Lukumäärä 1000 matkust.	Osuus prosenttia (%)	Muutos 2009/10-2010/11, prosenttia (%)
Työmatka	729	25	+9
Tuttava- tai sukulaisvierailu	352	12	+26
Muu vapaa-ajan matka	1 427	49	+22
Muu matka	269	9	+11
Monta syytä	117	4	+121
Yhteensä	2 894	100	+20

Liitetaulukko 2. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa 1.11.2010–30.4.2011

Öiden lukumäärä	Lukumäärä 1000 matk.	Osuus prosenttia (%)
Ei yöpymistä	1 324	46
Yksi yö	406	14
Kaksi yötä	259	9
Kolme yötä	239	8
Neljä yötä	139	5
Viisi yötä	85	3
Kuusi yötä	53	2
Seitsemän yötä	121	4
8-14 yötä	156	5
15-21 yötä	49	2
22-60 yötä	44	2
Yli 60 yötä	19	1
Yhteensä	2 894	100

Liitetaulukko 3. Ulkomaisten matkustajien oleskelun kesto Suomessa asuinmaittain 1.11.2010–30.4.2011

Asuinmaa	Päiväkävijöiden osuus, prosenttia (%)	Öitä keskimäärin	Öitä yhteensä (1000 yötä)
Kaikki kävijät	46	3,5	10 207
Venäjä	71	1,3	1 891
Ruotsi	37	2,5	696
Viro	34	7,3	1 703
Britannia	14	4,5	667
Saksa	7	7,7	992

Liitetaulukko 4. Ulkomaisten matkustajien käyttämät majoitustavat Suomessa 1.11.2010–30.4.2011

Majoitustapa	Lukumäärä, 1000 matk.	Osuus, prosenttia (%)	Öitä keskimäärin	Öitä yhteensä (1000 yötä)
Hotelli, motelli	871	56	3,0	2 750
Retkeilymaja	21	1	8,8	203
Leirintäalue	3	0
Vuokramökki	52	3	6,9	412
Tuttavat, sukulaiset	407	26	7,5	3 287
Oma asunto tai mökki	92	6	17,7	1 660
Työnantajan asunto	51	3	31,9	1 638
Muu majoitus	33	2	6,2	214
Monta majoitustapaa	39	2	.	.
Yhteensä	1 569	100	.	.
Ei yöpymistä	1 324	.	.	.

Liitetaulukko 5. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa 1.11.2010–30.4.2011

Kulutuskohte	Vierailua kohden, euroa	Päivää kohden, euroa	Yhteensä, miljoonaa euroa	Osuus, prosenttia
Ennakkomaksut pl. pakettimatkat	18	3,9	50,8	5,2
Majoitus	75	16,5	216,2	21,9
Ravintolat, kahvilat	65	14,2	186,7	18,9
Polttoaine	7	1,5	19,0	1,9
Ostokset ja elintarvikkeet	140	30,8	403,7	41,0
Taksimatkat	17	3,7	49,1	5,0
Muu kulutus	21	4,6	60,0	6,1
Kokonaiskulutus	341	75,2	985,6	100,0

Liitetaulukko 6. Ulkomaisten matkustajien rahankäyttö Suomessa asuinmaittain 1.11.2010–30.4.2011

Asuinmaa	Vierailua kohden, euroa	Päivää kohden, euroa	Yhteensä, miljoonaa euroa
Kaikki kävijät	341	75	986
Venäjä	299	130	434
Ruotsi	228	65	63
Viro	270	32	63
Britannia	382	70	57
Saksa	488	56	63

Laatuseloste: Rajahaastattelututkimus

1. Tilastotietojen relevanssi

Rajahaastattelututkimus kuvaa Suomessa vierailevia ulkomaisia matkustajia. Vuosittain haastatellaan noin 20 000 Suomesta poistuvaa ulkomaista matkustajaa. Tuloksia tuotetaan muun muassa asuinmaan ja matkan pääsyyn mukaan.

Tilastokeskus käyttää rajahaastattelututkimuksen tietoja matkustustaseen tulotietojen tuottamiseen, Matkailun edistämiskeskus puolestaan (MEK) matkailun kehityksen seurantaan ja matkailumarkkinoinnin suunnitteluun. Tietoja käyttävät valtionhallinto, matkailun alueelliset toimijat, yritykset ja järjestöt, tutkimuslaitokset sekä oppilaitokset.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Rajahaastattelututkimus perustuu haastattelemalla kerättyyn aineistoon. Tiedonkeruu pohjautuu suunnitelmalliseen otantamenetelmään, jota täydennetään näytehaastatteluin. Tietoja kerätään Suomen tärkeimmillä rajanylityspisteillä (Helsinki-Vantaan lentoasema, Helsingin satamat, Turun satamat ja lentoasema, Tampereen lentoasema, Vaalimaan, Nuijamaan ja Niiralan rajanylityspisteet, Venäjälle menevät junat sekä sesonkiluonteisesti Rovaniemen ja Kittilän lentoasemat ja Karigasniemen ja Tornion rajanylityspisteet).

Etukäteen valitaan satunnaisesti työpäivät ja -vuorot, jotka edustavat koko tutkimusjaksoa. Näillä työvuoroilla poimitaan Suomesta lähtevästä matkustajavirrasta systemaattinen otos, ja osalla työvuoroista lasketaan samalla kaikki tutkimuspisteen kautta kulkevat matkustajat. Otoksessa käsitellään myös kaikki Suomessa asuvat matkustajat sekä ne, joihin ei syystä tai toisesta saada kontaktia. Näin kertyvien tietojen perusteella pystytään määrittelemään kunkin yksittäisen matkustajan todennäköisyys päätyä otokseen ja laskemaan painokertoimet, joita käyttäen yleistetään haastatteluilta matkustajilta kerätyt tiedot koskemaan tutkimusjakson kaikkia matkustajia. Tämän otosaineiston perusteella estimoidaan Suomessa käyvien muissa maissa asuvien matkustajien kokonaismäärä sekä heitä koskevien perustietojen jakaumat.

Haastatteluaineistoon tulee aina sellaisiakin tapauksia, joissa haastattelu keskeytyy tai yksittäisiin kysymyksiin jää vastauksia saamatta. Tietojen yleistämistä varten täydennetään puuttuvien tietojen paikalle uudet arvot. Täydennyksessä käytetään mallina mahdollisimman samanlaisia havaintoja (matkustajia) kuin täydennettävä tapaus on.

Otospohjaisen tiedonkeruun lisäksi haastatellaan ulkomaisia matkustajia näyteaineistoon. Tällöinkin haastateltavat matkustajat valitaan satunnaisesti, mutta keruuta voidaan kuitenkin tehostaa painottamalla työvuoroja sellaisiin paikkoihin ja aikoihin, jolloin ulkomaisia matkustajia poistuu Suomesta. Näytettä kerättäessä voidaan yrittää kohdentaa haastatteluja tietynlaisiin matkustajiin esim. asuinmaan perusteella. Näyteaineisto yhdistetään otosaineistoon siten, että yhdistetystä aineistosta saatavat perustietojen jakaumat ovat samat kuin pelkästä otosaineistosta. Näyteaineistolla tarkennetaan tuloksia ainoastaan matkustajaryhmien sisällä.

Rajahaastattelijat ovat kielitaitoisia haastattelutyön ammattilaisia. Tiedot kerätään haastattelutilanteessa paperilomakkeelle ja ne tallennetaan jälkikäteen tietokoneelle. Haastattelulomakkeita on käytössä kolmellatoista eri kielellä (suomi, ruotsi, englanti, venäjä, viro, saksa, ranska, espanja, italia, kiina, japani, korea, puola). Keskimäärin yhden ulkomaisen matkustajan haastatteluun kuuluu aikaa 2–4 minuuttia.

Haastattelut suoritetaan pääosin viranomaisalueilla, joissa liikkumiseen on anottu erillisluvat. Haastattelijat käyttävät yhdenmukaisia virka- ja turvavaatteita työvuoroilla.

Tilastokeskuksen rajahaastattelututkimusorganisaatio (tutkimuksen johtaja, tilastotieteilijä, kenttäpäällikkö, haastattelijat) vastaa koko tutkimusprosessista aina haastattelulomakkeen suunnittelusta tutkimustulosten raportointiin asti. Tietoja käyttävillä tahoilla (matkustustaseeseen liittyvät Tilastokeskuksen tilastot ja niiden tekijät, Matkailun edistämiskeskus) on tutkimuksen historiassa ollut keskeinen rooli tutkimuskysymysten määrittelyssä ja rajauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Rajahaastattelututkimuksen organisaatio huolehtii laadun seurannasta ja sen ylläpidosta systemaattisesti tehtävin manuaalisin ja automaattisin tarkistuksin. Haastatteluaineiston laatua seurataan kuukausittain haastattelijakohtaisesti. Haastattelijoihin järjestetään säännöllisesti, sekä aina tarpeen tullen, koulutusta liittyen haastattelutekniikkaan, tietojen keräämiseen ja käyttämiseen. Tiedonkeruun aikana työvuoroilla vastuullisena henkilönä toimii työnohjaaja, joka puuttuu välittömästi mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin.

Haastatteluaineiston oikeellisuuteen ja tarkkuuteen vaikuttaa haastateltavien kielitaito. Kielitaidon vaikutusta pyritään vähentämään näyttämällä haastateltavalle tarvittaessa sen kielistä haastattelulomaketta, jota matkustaja parhaiten ymmärtää. Haastattelututkimukselle tyypilliset muut mahdolliset virhelähteet johtuvat tutkimuskysymysten muodostamisen, rajaamisen ja käännytyksen vaikeuksista, haastattelijavaikutuksesta, vastaajan ymmärtämis- ja arvioimisvirheistä sekä haastattelutilanteen haastavuudesta (kiireinen, meluinen ympäristö, säätilojen vaihtelut jne.).

Haastattelutiedon tallennusvaiheessa kyseiseen tarkoitukseen suunniteltu ohjelma tekee ensimmäiset loogiset tarkistukset. Haastatteluaineiston tallennusvirheitä tutkitaan säännöllisesti ja tallennusvirheprosentti on keskimäärin 0,3 %. Aineiston laadun varmentamiseksi aineistosta tarkistetaan rahankulutuksen ja yöpymisten osalta tietty ylin prosenttiosuus ääriarvoista. Lisäksi tarkistetaan työvuorojen ja haastattelijatietojen paikkansapitävyys (aika, paikka, päivämäärä, haastattelijat jne.).

Rajahaastattelututkimuksessa kato on pientä. Talvella 2010–2011 otokseen poimituista kohdehenkilöistä jäi haastatteleematta 5,2 %. Haastattelijoiden kohtaamista matkustajista haastatteleematta jäi 3,9 %, esimerkiksi kiireen tai yhteisen kielen puuttumisen takia. Haastattelusta kieltäytyi 1,1 %.

Haastatteluun kerätyn aineiston lisäksi tutkimustulosten taustatietona käytetään muun muassa viranomaisilta saatuja matkustajamääriä, valuuttakursseja ja polttoaineiden keskihintoja. Rajahaastattelututkimuksen tietoja ei yleistetä sellaisiin rajanylityspaikkoihin, missä haastatteluja ei tehdä. Huomattavimmat tutkimuksen ulkopuolelle jäävät osajoukot ovat Vartiuksen ja Imatran rajanylityspisteiden kautta Suomen ja Venäjän välisen rajan ylittävät matkustajavirrat sekä kesäkauden ulkopuolella Lapissa maanteitse Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisten rajojen yli kulkevat matkustajavirrat.

Rajahaastattelututkimus koskee vain Manner-Suomea, eli Ahvenanmaa on rajattu ulkopuolelle. Tutkimuksen ulkopuolelle on jätetty ammattimainen liikenne, esimerkiksi työajossa olevat kuorma- tai linja-autonkuljettajat. Tutkimuksen piiriin ei myöskään kuulu paikallisliikenne eli säännöllinen, jokseenkin päivittäinen työ- tai asiointiliikenne Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisillä maarajoilla (Viron ja Venäjän vastaisilla rajoilla on vastaava liikenne mukana tutkimuksessa). Tutkimuksen lukumääriin eivät sisälly kansainvälisillä risteilyaluksilla Suomeen saapuneet matkustajat.

Rajahaastattelututkimuksen avulla voidaan muodostaa kattava kuva Suomessa vierailevista ulkomaisista matkustajista ja erilaisista matkaan liittyvistä seikoista. Tutkimuksen aineisto riittää hyvin suurimpien kävijämaiden tutkimustulosten tuottamiseen: viidestä asuinmaasta saadaan yli 1000 haastattelua ja 3-5 muusta asuinmaasta 300–500 haastattelua vuodessa. Yksityiskohtaisia tietoja pienempien kävijämaiden matkustajista ei voida täydellä luottamuksella tuottaa, tai tulokset ovat vain suuntaa-antavia.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustietoa ja tuloksia julkaistaan kolmesti vuodessa. Julkaisuajankohta on 4–5 kuukauden kuluttua kunkin tutkimuskauden päättymisestä (talvikausi 1.11.–30.4., kesäkausi 1.5.–31.10., kalenterivuosi).

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustietoja julkaistaan "Ulkomaiset matkailijat Suomessa" -julkaisussa vuosittain (julkaisuajankohta kesä-heinäkuu). Julkaisu on Matkailun edistämiskeskuksen julkaisusarjassa. Julkaisua voi tiedustella MEK:istä, ja viimeisimmät julkaisut ovat myös saatavilla maksuttomina pdf-versioina MEK:in Internetsivuilta.

Tarkempia tutkimustuloksia voidaan tehdä myös erillissopimuksesta.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastokeskus on toteuttanut rajahaastattelututkimusta ympärivuotisesti vuodesta 1998 lähtien. Vuonna 1998 haastateltiin otokseen Suomeen saapuvia matkustajia. Otosmenettelyjen kehittymisen myötä vuodesta 1999 lähtien otoshaastatteluita ryhdyttiin tekemään vain Suomesta lähteville ulkomaisille matkustajille. Vuosi 1998 ei ole siten täysin vertailukelpoinen verrattuna muihin vuosiin.

Tiedonkeruupaikkoja ja haastatteluiden määrää kussakin tiedonkeruupaikassa pohditaan jatkuvasti matkustajavirtojen muuttuessa ja uusien liikenneyhteyksien avautuessa. Tiedonkeruupaikkojen muutokset voivat aiheuttaa aikasarjoissa pientä epätarkkuutta.

Rahankäyttökysymysten osalta rajahaastattelututkimuksen tiedot poikkeavat matkustustaselaskelmista, sillä rajahaastattelututkimuksen aineisto ei kata kaikkea Suomen matkustajaliikennettä (katso esitetyt rajaukset).

Perusmääritelmät ovat pysyneet samoina koko tiedonkeruun ajan. Määritelmät ovat valtaosin yhdenmukaisia Tilastokeskuksen muiden matkailutilastojen kanssa. Määritelmät noudattavat pääosin kansainvälisiä määritelmiä matkailusta.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Rajahaastattelututkimuksen tutkimustulokset täydentävät Tilastokeskuksessa toteutettuja muita matkailualan tutkimuksia. Tiedonkeruumenetelmältään rajahaastattelututkimus poikkeaa muista matkailutilastoista; Matkailutilasto on rekisteripohjainen tutkimus ja Suomalaisten matkailu otospohjainen puhelinhaastattelututkimus.

Tilastokeskuksen matkailutilastojen vertailtavuuteen vaikuttaa tutkimuskohteiden erilaisuus (perusjoukko) ja menetelmäerot. Rajahaastattelututkimus antaa yksityiskohtaista tietoa myös sellaisista ulkomaisista matkustajaryhmistä, jotka eivät päädy Tilastokeskuksen Matkailutilastoon. Tällaisia ovat päiväkävijät sekä rekisteröimättömiä majoitustapoja käyttävät ulkomaalaiset.

Lisätietoja

Jyrki Krzywacki (09) 1734 2701
Vastaava tilastojohtaja:
Riitta Harala
rajahaastattelut@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi
Lähde: Rajahaastattelututkimus 2011, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute